

Handläggare
Anna-Lena Albin
Telefon: 08-50812018

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
20 mars 2025

Remiss - Förslag till avfallsplan för Stockholm 2025-2030, KS 2024/823

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2024/823

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Enligt miljöbalken ska alla kommuner ha en avfallsplan som omfattar allt avfall i kommunen, både det som kommunen har ansvar för och övrigt avfall. Avfallsplanen innehåller fyra huvudmål. De fyra huvudmålen bryts ned till mer detaljerade delmål och varje delmål har ett antal åtgärder som stadens förvaltningar och bolag ansvarar för att utföra för att uppnå målen.

De fyra målen är: *Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt, Nedskräpningen i staden ska minska, Avfallshanteringen ska anpassas till människan, Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering.*

Förvaltningen är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan. Avfallsplanens koppling till stadens miljöprogram och klimathandlingsplan skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan.

Bakgrund

Södermalms stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen den 28 januari 2025 fått en remiss för yttrande senast den 11 april 2025.

Ärendet

Enligt miljöbalken ska alla kommuner ha en avfallsplan som omfattar allt avfall i kommunen, både det som kommunen har ansvar för och övrigt avfall. Planen ska redovisa vilka mål och åtgärder som kommunen långsiktigt planerar för och innehålla uppgifter om allt avfall som uppkommer inom kommunen.

Syftet med avfallsplanen är att ha en strategi för Stockholms stads och andra aktörers arbete inom avfallsområdet – vid planering av nya områden, vid prövning av bygglov, i tillsyn över miljöfarlig verksamhet samt för hur invånarna och verksamheterna i staden ska förebygga avfall och hantera det avfall som uppstår.

Avfallsnämnden har ansvarat för framtagandet av ny avfallsplan. Avfallsplanen innehåller fyra huvudmål. Under varje mål ges en vision för år 2040. Visionerna syftar till att nå stadens långsiktiga mål i Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm, om en hållbar, växande och dynamisk stad.

De fyra huvudmålen bryts ned till mer detaljerade delmål och varje delmål har ett antal åtgärder som stadens förvaltningar och bolag ansvarar för att utföra för att uppnå målen. För varje åtgärd finns förtecknat vilken organisation inom staden som har huvudansvar för genomförande samt, i förekommande fall, vilka organisationer som är bidragande till att åtgärden genomförs. Samtliga åtgärder har ett måldatum för när åtgärden senast ska vara genomförd. Bidragande nämnder och bolagsstyrelser förväntas delta med kunskap, information och synpunkter vid genomförandet, genom till exempel deltagande i arbets- eller referensgrupper eller ansvariga för delar av det arbete som åtgärden innebär.

Delmål och åtgärder bör i möjligaste mån arbetas in i respektive organisations verksamhetsplan och följas upp i verksamhetsberättelsen.

För att bedöma hur arbetet går med att nå planens mål behöver kontinuerliga uppföljningar göras under planperioden. På så sätt finns också möjlighet att i ett tidigt skede se om förstärkta resurser eller ett annorlunda arbetssätt krävs inom något område.

Under framtagandet av avfallsplanen har det samtidigt pågått framtagande av miljöprogram och ny klimathandlingsplan. I den mån det varit möjligt har hänsyn tagits till inriktningar i dessa båda styrdokument.

Avfallsplanen ska bidra till en positiv och rättvis utveckling för boende och verksamma samt miljön i staden. Flera åtgärder syftar till att höja kunskapen och engagemanget för avfallsfrågor, både internt inom stadens egna organisationer och hos boende och verksamma. Förhoppningen är att ett genomförande av avfallsplanen och dess åtgärder kommer att bidra till beteendeförändring och en bättre och effektivare planering och hantering av avfall i staden, där mer resurser cirkuleras och mer av det avfall som uppstår materialåtervinns.

Mål 1. Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt

Stockholms stad strävar efter att förebygga avfall genom att köpa rätt produkter i rätt mängder. Produkter återanvänds och repareras när så är möjligt. Staden strävar efter att gå från linjär konsumtion till mer cirkulära flöden och därigenom flytta avfallet från deponi mot återbruk i enlighet med EU:s avfallshierarki.

Delmål för planperioden:

- 1.1 Den totala mängden avfall ska minska.
- 1.2 En större andel av avfallet ska återanvändas samt materialåtervinnas.
- 1.3 Mängden miljöfarligt avfall inklusive elavfall ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt.
- 1.4 Matsvinnet ska minska och det livsmedelsavfall som ändå uppkommer ska nyttiggöras genom biologisk behandling.
- 1.5 Mängden anläggnings-, bygg- och rivningsavfall ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt.
- 1.6 Mängden textilavfall ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt.
- 1.7 Mängden plastavfall ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt.
- 1.8 Mer av fosfor i avloppsslam ska tas till vara och återföras som växtnäring till åkermark.

Exempel på åtgärd inom mål 1 där stadsdelsnämnden har huvudansvaret är: ”Genomföra åtgärder för att minska matsvinnet samt följa upp med årlig mätning. Respektive verksamhet redovisar vidtagna åtgärder samt utvärderar effekter av dessa”. Åtgärden återfinns även i klimathandlingsplanen.

Exempel på åtgärd inom mål 1 där stadsdelsnämnden är bidragande nämnd är: ”Kommunikativa insatser för källsortering på populära platser (källsorterande skräpkorgar)”.

Mål 2. Nedskräpningen i staden ska minska.

En växande stad innebär att allt fler ska samsas om samma begränsade yta, vilket ställer höga krav på en utvecklad och väl underhållen infrastruktur med låg nivå av driftstörningar, samtidigt som utsläppen ska minska och den biologiska mångfalden ska öka. Det uppnås genom att planera, bygga och underhålla offentliga rum för vistelse och rörelse, samt ett hållbart, tillgängligt och säkert transportsystem.

Nedskräpade platser och dumpning av avfall kan, utöver att det ser trist ut, skapa en känsla av otrygghet. Stockholms stad bedriver ett aktivt arbete med att minska nedskräpningen på gator och torg, samt

i parker och grönområden. Åtgärderna består i att öka städningen och att med kampanjer och kommunikation förändra medborgarnas attityd och beteende beträffande nedskräpning och dumpning. Ett exempel på hur man arbetar med detta är att städning sker när människor ser samt att man provar nya insamlingssystem. Nedskräpning bedöms vara en av de största källorna till mikroplast i miljön. Det är också det område där de mest kostnadseffektiva åtgärderna bedöms möjliga att genomföra.

Delmål för planperioden:

- 2.1 Nedskräpningen i stadsmiljön ska minska.
- 2.2 Nedskräpning i stadens vattenområden ska minska.

Exempel på åtgärd inom mål 2 där stadsdelsnämnden är huvudansvarig tillsammans med Stockholm vatten och avfall (SVOA) samt Trafiknämnden är: ”Successivt sätta upp drickvattenfontäner i hela staden”.

Exempel på åtgärd där stadsdelsnämnden är bidragande nämnd är: ”Arbeta systematiskt med kommunikation, nudging och andra insatser för att påverka och förbättra beteenden kopplat till nedskräpningen”.

Mål 3. Avfallshanteringen ska anpassas till människan.

Avfallet ska sorteras i fler fraktioner och tar allt större plats i fastigheter, samtidigt som många tjänster för återbruk och avfallshantering endast erbjuds utanför fastigheterna där avfallet ska lämnas på olika platser. Avfallshanteringssystemen ska fungera bra för alla som bor och verkar i Stockholm. Hela hanteringskedjan ska präglas av en god arbetsmiljö, hänsyn till den omgivande miljön och till avfallslämnarna; från det att avfallet uppkommer, att man vet hur det ska sorteras eller hanteras, via insamlingen till att det slutligen omhändertas och behandlas.

Alla som bor och verkar i staden har ett ansvar för att avfallshanteringen fungerar i det led där man själv deltar. SVOA har ansvar för att systemen är begripliga och fungerar på en övergripande nivå. Verksamheter har ansvar för att hantera sitt avfall korrekt. För vissa avfallsslag har producenterna ansvar för insamlingssystemen. Inom fastigheten har fastighetsägaren ansvar för att det finns en välfungerande och lättillgänglig avfallshantering.

Delmål för planperioden:

- 3.1 Systemen för avfallshantering ska vara enkla, ha god tillgänglighet och vara trygga att använda.
- 3.2 Systemen för avfallshantering ska erbjuda en god arbetsmiljö.
- 3.3 Systemen för avfallshantering tar hänsyn till omgivande miljö.
- 3.4 Systemen för avfallshanteringen medför en effektiv och fossilfri logistik.

Under mål 3 finns en åtgärd som berör stadsdelsnämnderna och där som bidragande nämnd: ”Etablera källsortering på populära platser (skräpkorgar)”.

Mål 4. Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering.

Detta mål har en central roll för att avfallsplanens övriga mål ska kunna nås.

I takt med att stadens befolkning ökar och att staden förtätas allt mer växer utmaningarna med att få till en väl fungerande avfallshantering i hela staden. Utmaningarna finns i hela kedjan, med start i fastigheterna där avfallet uppstår hos hushåll och företag, via insamlingssystemen och transporter, till de anläggningar som behövs för hantering av avfallet.

Ansvar för att få till en fungerande avfallshantering är delat mellan många aktörer som exempelvis olika förvaltningar och bolag inom staden, fastighetsägare, byggherrar och markägare - både staden och privata. Med de många utmaningar som finns kan nya, innovativa och tidigare oprövade samarbeten, system och tjänster behöva testas och införas. Mobila system, samutnyttjande av mark eller lokaler och tillfälliga lösningar kan vara möjliga vägar framåt.

Delmål för planperioden:

4.1 Avfallsaspekter vägs in i alla steg i stadsbyggnadsprocessen.

4.2 Långsiktiga platser för etablering av avfallsanläggningar säkerställs.

4.3 Publika system för återbruk och hantering av avfall ska kunna etableras på kommunal mark.

4.4 Staden samverkar i att hitta hållbara lösningar för fastighetsnära hämtning av avfall.

Under mål 4 finns en åtgärd som berör stadsdelsnämnderna och där som bidragande nämnd: ”Ta fram förslag på lämpliga ytor inom staden som kan användas för insamling av förpackningsavfall på allmän plats”.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av ekonomiavdelningen inom Södermalms stadsdelsförvaltning. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 10 mars 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslaget och anser att det är en bra och framåtsträvande avfallsplan. Avfallsplanens koppling till stadens miljöprogram och klimathandlingsplan skapar en bra helhet och gör det enklare att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan.

Varje huvudmål har ett antal delmål som i sin tur har ett flertal åtgärder. Stadsdelsnämnder har huvudansvar för genomförandet av tre åtgärder och bidragande aktör för tio åtgärder. Det finns dessutom sju stycken åtgärder som omfattar alla nämnder och bolagsstyrelser. Förvaltningen bedömer att samtliga åtgärder är genomförbara vid samverkan och flera åtgärder arbetar förvaltningen redan med idag. Förvaltningen efterfrågar ett förtydligande kring ansvarsfördelning i roll som bidragande aktör samt vid åtgärder som omfattar alla nämnder.

Stadsdelsnämnderna är tillsammans med utbildningsnämnden huvudansvariga för åtgärden kring minskning av matsvinn. Förvaltningen ser positivt på att åtgärden är formulerad på att genomföra matsvinnsminskande åtgärder och redovisa vidtagna åtgärder samt utvärdera effekter av dessa i verksamhetsberättelsen. Förvaltningen mäter idag matsvinn inom förskola och äldreomsorgen.

Förvaltningen kommer inom kort att öppna ett fritidsbibliotek i en lokal i stadsdelen. Detta medför möjligheter till att kunna dela och låna utrustning för fritidsaktiviteter istället för att köpa.

Förvaltningen anser att åtgärden 1.1.10 ”Öka användningen av Stocket återbruk för ökad cirkuläritet inom stadens verksamheter” är en bra åtgärd som många i staden kan bidra till. Södermalms stadsdelsnämnd ligger i topp fem av de nämnder/bolag som använder Stocket återbruk flitigast.

Förvaltningen har huvudansvar tillsammans med Trafiknämnden och SVOA gällande åtgärd 2.1.7 ”Succesivt sätta upp dricksvattenfontäner i hela staden”. Förvaltningen föreslår att huvudansvaret för denna åtgärd bör ligga på en nämnd, förslagsvis Trafiknämnden eller SVOA och att Södermalm blir en bidragande nämnd i denna åtgärd. Det kan lätt bli förvirring i ansvarsfrågan när huvudansvaret ligger på tre olika nämnder.

Gällande åtgärden 3.1.4 att införa källsortering på populära platser ser förvaltningen ett behov av tydliga direktiv kring vilka fraktioner som ska ingå. Ett stadsövergripande strategiskt beslut bör tas kring hur tömning och transporter till och från dessa kärl ska genomföras. Exempelvis kräver mindre parkvägar ofta mindre fordon för transporter, vilket gör att transporter till kärl i park inte kan göras av samma fordon som används på gata. De ökade transporterna på parkmark med ökat slitage samt hämtarnas arbetsmiljö bör tas i beaktan. Det skulle även vara bra med en central upphandling av skräpkorgarna så att utförandet är av lika modell över hela staden.

I innerstaden är parkmark en bristvara. Förvaltningen anser därför att det är av stor vikt att finna lösningar kring den fastighetsnära avfallshanteringen som inte innebär att grönyta tas i anspråk.

Förvaltningen har uppmärksammat ett problem med lustgastuber som ökat i antal i avfallet som entreprenörer samlar in i stadsdelens sopkorgar i parkerna. På grund av att dessa tuber gör stor skada i Stockholm Exergis anläggning vid förbränning tvingas nu entreprenörerna gå igenom avfallet innan de lämnas vidare. Denna eftersortering av avfall blir dyr för förvaltningen. Förvaltningen ser fram emot en fungerande och långsiktig lösning på problemet.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att förslaget som lyfts i ärendet ger direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor eller män/pojkar.

Avfallsplanen bedöms kunna ge positiva effekter oavsett om de är kvinnor/flickor eller män/pojkar.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Snorre Berglund
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Avfallsplan för Stockholm 2025-2030

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2025-02-17
Snorre Berglund, Avdelningschef	2025-02-17